

Barraca 1 de Cal Ganàpia

Rellinars

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Camps de Cal Ganàpia
Alçada: 325

Coordenades:

Latitud: 41.63717
Longitud: 1.90296
UTM Est (X): 408631
UTM Nord (Y): 4610074

Classificació

Número de fitxa 08179 - 189
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Modern Contemporani
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Té algun enfonsament parcial.
Protecció Legal
Observacions protecció: Decret 27/2011 del Consell Comarcal del vallès Occidental
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08178A0080002700000OP
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dg., 21/04/2019 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada en els Camps de Cal Ganàpia. L'accés es fa des de la carretera B-122 en direcció a l'Església Vella de Sant Pere i Sant Fermí. Uns dos-cents metres abans d'arribar-hi, a mà esquerra, hi ha un trencall des d'on neix un camí costerut que mena a les antigues feixes. Arribats a una bifurcació, a mà esquerra cal pujar pel corriol de més amunt, ben ombrejat.

Es tracta d'una construcció de planta circular, de 2,20 m de diàmetre interior. La pedra emprada és irregular, amb les més grosses situades a la part inferior i falcada amb pedruscall. La porta, orientada al sud, mesura 1,55 m d'alçada per una amplada exterior de 0,65 m i interior de 0,45 m. Té triple llinda, planes totes elles. El gruix dels murs és de 0,60 m. La coberta, és de volta per aproximació de filades amb llosa de tancament central. A l'exterior conserva bona part de la terra de recobriment amb substrat herbaci. La pressió exercida per les branques dels pins i arbusts sobre una part de la corona exterior ha provocat un despreniment a nivell del voladís i de la corona, sense que encara hagi afectat a l'interior, però sí que la porta ha patit un lleuger moviment estructural, inclinant-se cap un costat. L'alçada màxima a l'interior és de 2,40 m mentre que el voladís (mesura presa al davant de la porta) és d'1,62 m. Al seu interior no hi ha cap tinell o cocó però sí una espitllera orientada al nord-est.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra de construccions de pedra seca, amb el codi número 7384.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Rellinars aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterrar el terreny i també en tines.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- PLANS MAESTRA, Jaume (2009). Arquitectura tradicional rural en pedra seca a la comarca del Bages. Ajuntament de Bellpuig i Publicacions d l'Abadia de Montserrat.
- RECULL HISTÒRIC DE MURA (2017). Pedra seca, pedra viva. Patrimoni vitícola i desenvolupament econòmic. Ponències i comunicacions de la IX Trobada d'Estudis per a la preservació del patrimoni de la pedra seca als Països Catalans.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

